

การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย

นางวิณา เรืองสกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-365-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016212

i 10306341

THE FORMATION AND THE DEVELOPMENT OF CHARTTHAI PARTY

MRS. VENA RUANGSKUL

A Thesis submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for The Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1990

ISBN 974-577-365-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย
โดย นางวิณา เรืองสกุล
ภาควิชา การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(ศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตรณรงค์)

พิมพ์ต้นฉบับหลักเพื่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

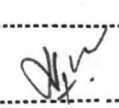
วิชา เรื่องสกุล : การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย (THE FORMATION AND THE DEVELOPMENT OF CHARTTHAI PARTY) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 427 หน้า ISBN 974-577-365-4

การศึกษาเรื่องนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบพรรณาวิเคราะห์ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์สมาชิกพรรคชาติไทย ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อ การก่อตั้ง การคงอยู่ และพัฒนาการของพรรคชาติไทย คือ ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ของสังคมไทย (ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความใกล้ชิด ความไว้วางใจ) และผลประโยชน์ที่มีร่วมกันในพรรค ตลอดจนบทบาทของพรรคและสภาพแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้กำหนดไว้

ส่วนพัฒนาการของพรรคชาติไทยนั้น พบว่า พรรคชาติไทยยังไม่มี การจัดตั้งสาขาพรรค และพัฒนาออกไปเป็นพรรคแบบ Mass Party และยังคงอยู่ในช่วงของการพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบัน

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

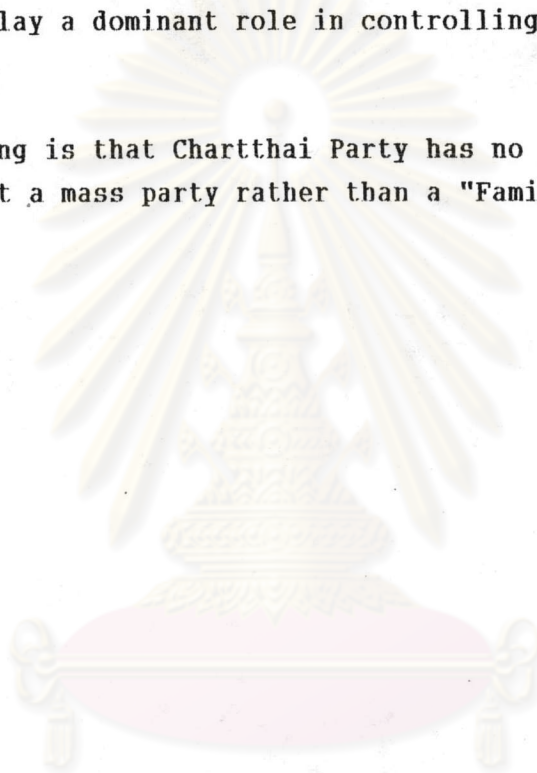
พิมพ์ต้นฉบับนี้ขึ้นโดย นายประชิด ชัยวัฒน์

VENA RUANGSKUL : THE FORMATION AND THE DEVELOPMENT OF CHARTTHAI PARTY.
THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. PRICHA HONGSKRAILERS, PH.D. 427 PP.

This research is both descriptive and analytical by using interviewing method with some promising Chartthai Party officials. The result is that the main factor which effects the formation and development of Chartthai Party is due to the relationship of patron-clients and the so-called "nepotism". In this regards, two families, namely the Adireksarn and the Choonhavan, play a dominant role in controlling power in the Chartthai Party.

Another finding is that Chartthai Party has no branch. Therefore, Chartthai Party is not a mass party rather than a "Family party".

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิสิต *Pricha*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Pricha*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความรู้ ความร่วมมือให้ความช่วยเหลือสนับสนุน
ทั้งด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ และการให้กำลังใจจากหลาย ๆ ท่าน

บุคคลท่านแรกคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ อาจารย์ผู้สอนวิชา
พรรคการเมืองไทย และอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย
พรรคการเมืองไทยให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ท่านต่อมาคือ ศาสตราจารย์จรรยา สุภาพ และรองศาสตราจารย์
ดร. วิทยา สุจริตธนารักษ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำที่ดีต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
นอกจากนี้ในการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากคุณวนิดา พัฒนศิริ
และวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คงจะมีความสมบูรณ์ไปไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือจากท่านพลโทสมพงษ์
กิตติวัฒน์ ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

การศึกษานี้ในชั้นมหัศจรรย์นี้ ไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้ หากมิได้รับความช่วยเหลือใน
ทุก ๆ ด้านจากคุณเรนทร เรืองสกุล และคุณณินาฏ เรืองสกุล

ประการสุดท้าย ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ได้สอนผู้วิจัยมาในทุก
ระดับการศึกษา และทุกสถาบัน

วิณา เรืองสกุล

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
สภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
สมมุติฐานในการศึกษา.....	11
วัตถุประสงค์ในการศึกษา.....	11
วิธีการและขอบเขตของการศึกษา.....	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	15
การเสนอรายงานการศึกษา.....	16
2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา.....	17
ความหมายและลักษณะของพรรคการเมือง.....	17
ความสำคัญของพรรคการเมือง.....	22
กำเนิดพรรคการเมืองและโครงสร้างโดยทั่วไปของพรรคการเมือง.....	23
หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง.....	28
กระบวนการพัฒนาของพรรคการเมือง.....	31
การจัดองค์กรของพรรคการเมืองในลักษณะคณะรัฐมนตรี.....	35
ทฤษฎีการเกิดกลุ่มของตะวันตก.....	38
แนวความคิดของการเกิดกลุ่มในสังคมไทย.....	45
เงื่อนไขความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์.....	50
เงื่อนไขทางผลประโยชน์และอำนาจ.....	59
เงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมทางการเมือง.....	61

บทที่		หน้า
3	พรรคชาติไทย : การก่อตั้ง การคงอยู่ และพัฒนาการ.....	65
	ความเป็นมาของพรรคการเมืองไทย.....	65
	ความเป็นมาของพรรคชาติไทย.....	102
	วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งพรรคและนโยบายสำคัญ.....	105
	ฐานเศรษฐกิจของพรรคชาติไทย.....	108
	บทบาทของพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป 26 มค. 2518...	111
	บทบาทของพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป 4 เมย. 2519...	118
	บทบาทของพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป 22 เมย. 2522..	130
	บทบาทของพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป 18 เมย. 2526..	141
	บทบาทของพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป 27 กค. 2529...	175
	บทบาทของพรรคชาติไทยในการเลือกตั้งทั่วไป 24 กค. 2531...	195
	โครงสร้างการบริหารพรรคชาติไทยในปัจจุบัน.....	216
	สรุป.....	217
4	วิเคราะห์การก่อตั้ง, การคงอยู่ และพัฒนาการของพรรคชาติไทย.....	221
	ความสัมพันธ์ เชียงอุปกัมภ์ : การก่อตั้งพรรคชาติไทย.....	221
	นัยสำคัญของความสัมพันธ์ส่วนตัว ความใกล้ชิด ความไว้วางใจ...	228
	นัยสำคัญของหัวหน้าพรรคหรือผู้นำพรรค.....	235
	กลุ่มย่อยในพรรคชาติไทย.....	239
	ผลประโยชน์และอำนาจ.....	243
	ผลประโยชน์ของพรรคชาติไทย.....	245
	ผลประโยชน์ของสมาชิกพรรคชาติไทย.....	247
	หัวหน้าพรรคกับการใช้อำนาจในการจัดสรรผลประโยชน์ในพรรค..	249
	การจัดสรรผลประโยชน์กับความสัมพันธ์ เชียงอุปกัมภ์และโครงสร้าง	
	อำนาจกับความสัมพันธ์ เชียงอุปกัมภ์.....	294
	การจัดสรรผลประโยชน์กับการคงอยู่ของพรรคชาติไทย.....	300

บทที่	หน้า
สถานการณ์ทางการ เมือง.....	303
สถานการณ์ภายนอกพรชชาติไทย.....	303
สถานการณ์ภายในพรชชาติไทย.....	322
พัฒนาการของพรชชาติไทย.....	337
พัฒนาการในด้านปริมาณ : การขยายสาขาพรชค.....	338
พัฒนาการในด้านคุณภาพ : ความมีเอกภาพในการร่วมตัวและ การเคลื่อนไหว.....	342
ความเป็นสถาบันของพรชชาติไทย.....	375
สรุป.....	379
5 บทสรุปและ เสนอแนะ.....	382
บรรณานุกรม.....	393
ภาคผนวก.....	407
ประวัติผู้ เขียน.....	415

คุนยวิทยทรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย แยกเป็นรายภาค ระหว่างปี 2518-2531.....	6
2	แสดงกระบวนการก่อเกิดกลุ่มและพรรคการเมืองในสังคมไทย.....	49
3	แสดงวงจรทางการเมืองของพรรคการเมืองไทย.....	58
4	แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารพรรคชาติไทย ปี 2525.....	147
5	แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารพรรคชาติไทย ปี 2529.....	179
6	แสดงโครงสร้างคณะกรรมการบริหารพรรคชาติไทย ปี 2532.....	216
7	แสดงการรวมตัวก่อตั้งของพรรคชาติไทย.....	222
8	แสดงลำดับเครือญาติของผู้ก่อตั้งพรรคชาติไทย.....	225
9	แสดงความสัมพันธ์ทางธุรกิจของบุคคลสำคัญของพรรคชาติไทย เมื่อเริ่มก่อตั้ง พรรค.....	226
10	แสดงความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติในกลุ่มเศรษฐกิจด้วยกันของสมาชิกพรรค ชาติไทย เมื่อเริ่มก่อตั้งพรรค.....	227
11	แสดงเครือข่ายความสัมพันธ์ฉันท์ญาติพี่น้องของพรรคชาติไทยปัจจุบัน.....	234
12	แสดงโครงสร้างองค์การของพรรคชาติไทย.....	296
13	โครงสร้างพรรคชาติไทยสมัยเริ่มก่อตั้งพรรค.....	323
14	แสดงความเจริญเติบโตของพรรคชาติไทย.....	346

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูล เกี่ยวกับการ เลือกตั้งของพรรคชาติไทยระหว่างปี พ.ศ. 2518-2531.....	7
2	แสดงจำนวนผู้สมัครที่พรรคต่างๆ ส่งและได้เป็น ส.ส. พ.ศ. 2531 แยกตามพรรคและภาค.....	101
3	แสดงรายชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยในการ เลือกตั้ง 26 มกราคม 2518...	112
4	แสดงผลงานในสภาของพรรคชาติไทยในรัฐบาลสหพรรค ปี 2518.....	117
5	แสดงรายชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยในการ เลือกตั้งทั่วไป 4 เมษายน 2519	119
6	แสดงผลงานในสภาของพรรคชาติไทยในรัฐบาลจตุรพรรค ปี 2519.....	125
7	แสดงรายชื่อ ส.ส. กลุ่มพรรคชาติไทยในการ เลือกตั้งทั่วไป 22 เมษายน 2522.....	131
8	แสดงผลงานในสภาของพรรคชาติไทยในรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ชุดที่ 1 ปี 2523.....	136
9	แสดงรายชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยในการ เลือกตั้งทั่วไป 18 เมษายน 2526	148
10	แสดงผลงานในสภาของพรรคชาติไทยในรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปี 2526.....	154
11	แสดงรายชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยในการ เลือกตั้ง 27 กรกฎาคม 2529..	175
12	แสดงผลงานในสภาของพรรคชาติไทยในรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ปี 2529.....	181
13	แสดงรายชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยในการ เลือกตั้งทั่วไป 24 กรกฎาคม 2531.....	195
14	แสดงผลงานในสภาของพรรคชาติไทยในฐานะ เป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ปี 2531-2532.....	202
15	แสดงรายชื่อ ส.ส. พรรคชาติไทยภายหลังการ เลือกตั้ง 24 กรกฎาคม 2531 ที่มีความสัมพันธ์ เครือญาติกัน.....	232

ตารางที่	หน้า
16	แสดงการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของคณะกรรมการบริหารพรรคชาติไทย ปี 2531..... 252
17	แสดงการดำรงตำแหน่งทางการเมือง รัฐมนตรีของพรรคชาติไทย ตั้งแต่ปี 2518-ปัจจุบัน..... 254
18	แสดงรายชื่อเฉพาะกรรมการบริหารพรรคชาติไทยที่ได้รับการแต่งตั้งให้ ดำรงตำแหน่งอื่น..... 262
19	แสดงรายชื่อ ส.ส.พรรคชาติไทยที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง..... 264
20	แสดงรายชื่อ ส.ส.พรรคชาติไทยที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง เลขานุการ, ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี..... 269
21	แสดงรายชื่อ ส.ส. ทั้งหมดของพรรคชาติไทยและการแต่งตั้งให้ได้รับ ผลประโยชน์จากการจัดสรรตำแหน่งในคณะรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ 272
22	แสดงรายชื่อผู้ที่มีได้ เป็น ส.ส. ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้เป็นข้าราชการ การเมืองสายพรรคชาติไทย..... 279
23	แสดงลำดับตำแหน่งและเงินเดือนของข้าราชการการเมือง..... 281
24	แสดงรายชื่อ ส.ส.พรรคชาติไทยแยกตามจังหวัดและภาค..... 282
25	แสดงการจัดโควตารัฐมนตรีของพรรคชาติไทยให้แก่ ส.ส.ในแต่ละภาค (ไม่รวม ส.ส. จากพรรคประชาชน)..... 290
26	การจัดสรรโควตารัฐมนตรีในพรรคร่วมรัฐบาล..... 316
27	เปรียบเทียบจำนวน ส.ส. ในพรรคชาติไทย แต่ละภาคทั่วประเทศ ตั้งแต่ ปี 2518-ปัจจุบัน..... 345